

Tänk på konsultansvaret

Tekniska konsulter har ofta nyckelroller i byggprojekt. De tar fram handlingar och gör utredningar som kan ha avgörande betydelse för slutproduktens utformning. Därmed är konsulterna också exponerade för stor risk. En felberäkning kan få stora konsekvenser och leda till betydande skadeståndsanspråk från beställaren.

TEXT: DANIEL ORRÖ, ASSOCIATE, ADVOKATFIRMAN DELPHI

I svensk rätt saknas särskild lagreglering för konsulttjänster. Vidare saknas för många yrkesgrupper rättspraxis som fastställer var gränsen går för konsultens ansvar. Av de rättsfall som finns kan dock utläsas vissa generella principer som är tillämpliga på flera olika typer av konsultuppdrag. Standardavtalet ABK 09 är utformat för konsultuppdrag inom arkitekt- och ingenjörsvksamhet men lämpar sig väl även för andra typer av konsultuppdrag. Det har därför fått stor spridning.

Reglerna i ABK 09 om konsultens skadeståndsansvar är till stor del desamma som gäller enligt den allmänna skadeståndsrätten. För skadeståndsansvar krävs tre grundläggande element; skada, vårdslöshet och orsakssamband.

DET ÄR INTE alltid självklart vad som är en skada. För att en beställare ska anses ha lidit skada ska en onödig merkostnad ha uppkommit. Att konsulten begår ett fel behöver inte alltid leda till merkostnad, utan kan stanna vid en extrakostnad. Så är till exempel fallet när en beställare av en entreprenad anlitar en konsult för att ta fram förfrågningsunderlag och konsulten anger en för låg mängduppgift i mängdbeskrivningen. Beställaren får då betala entreprenören extra för att få rätt mängd. Eftersom beställaren under alla omständigheter ska betala för nödvändigt material är detta ingen merkostnad, utan en extrakostnad.

ENLIGT ABK 09 ska konsulten vid genomförande av uppdraget iaktta god yrkessed vilket innefattar fackmässighet och sedvanlig omsorg. Om konsulten brister i något av dessa avseenden är konsulten vårdslös. Fackmässigheten tar sikte på att konsultens arbetsmetod ska vara ändamål-

senlig medan omsorgsplikten innebär att konsulten ska värna om beställarens ekonomiska intressen. Den senare innefattar bland annat en pedagogisk plikt och en plikt att varna beställaren för risker.

Den pedagogiska plikten innebär att konsulten ska anpassa redovisningen av sitt uppdrag efter beställarens förkunskaper och möjlighet att ta till sig informationen. Det är konsulten som ansvarar för att informationen når fram utan missförstånd. Den pedagogiska plikten blir större ju mer okunnig beställaren är och ju mer svårförståelig informationen är.

Plikten att varna för risker kan sägas ha till syfte att jämna ut den maktbalans mellan konsult och beställare som följer av konsultens fackkunskap. Pliktens omfattning beror på om konsulten har fog att anta att beställaren förstår risken utan någon varning. Här har såväl beställarens fackkunskap som konsultuppdragets omfattning betydelse. Enligt ABK 09 ansvarar konsulten inte för uppgifter med mera som beställaren har godkänt. Ibland måste dock konsulten varna för risker även avseende sådana uppgifter.

OM TILL EXEMPEL en konstruktionskonsult inom ramen för ett förutsättningslöst uppdrag föreskriver en konstruktion som är förknippad med vissa risker ska konsulten alltid varna beställaren för dessa. Om uppdraget däremot är avgränsat och den föreskrivna konstruktionen ursprungligen föreslagits av beställaren, så är konsulten endast skyldig att varna för risker om det kan antas att beställaren annars inte förstår dem.

Kan beställaren tvärtom antas vara kompetent nog att själv göra en korrekt riskbedömning är konsulten inte skyldig att varna. Så kan vara fallet när en entreprenör, som gentemot sin beställare har

Daniel Orrö, Associate, Advokatfirman Delphi.

åtagit sig ett projekteringsansvar, beställer konstruktionsritningar från en konsult och i beställningen efterfrågar en viss konstruktion. Konsulten kan då ha fog att anta att entreprenören själv kan bedöma konstruktionens risker.

NÄR SKADA OCH vårdslöshet väl är fastställda måste beställaren kunna påvisa ett orsakssamband däremellan. En skada på en byggnad kan bero på fel i konsultens konstruktionsritningar, men också på utförandefel eller materialfel som konsulten inte kan lastas för. En skada kan dessutom helt eller delvis vara orsakad av flera aktörer. Här uppkommer inte sällan bevisvårigheter för beställaren.

Avslutningsvis kan sägas att konsulten alltid bör reflektera över vilka förkunskaper beställaren har och anpassa redovisningen av uppdraget därefter, både avseende pedagogisk utformning och redovisning av risker. Konsulten bör också säkerställa att uppdragets omfattning finns i skrift. ■